

Міністерство освіти і науки України
Національний технічний університет

«Дніпровська політехніка»

Інститут електроенергетики

Електротехнічний факультет

Кафедра перекладу

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

кваліфікаційної роботи ступеню магістр

студента Мамонова М.О.

академічної групи 035-23м-1

спеціальності 035 Філологія

за освітньо-професійною програмою вищої освіти «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська»

на тему «Скорочення в англійській мові для спеціальних цілей: способи перекладу на українську мову»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» №1508 від 22.11.2024

Керівник	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Бердник Л.В.			

Рецензент	Нестерова О.Ю.			
-----------	----------------	--	--	--

Нормоконтролер	Короткова С.В.			
----------------	----------------	--	--	--

Дніпро
2024

ЗАТВЕРДЖЕНО:
Завідувач кафедри
перекладу

_____ Висоцька Т.М.

« _____ » _____ 2024 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню магістр

студенту _____ Мамонову М.О. академічної групи 035-23м-1

напряму _____ 035 Філологія

спеціалізації _____

за освітньо-професійною програмою вищої освіти «Германські мови та літератури (переклад включно), перша –англійська»

на тему «Скорочення в англійській мові для спеціальних цілей: способи перекладу на українську мову»

затверджену наказом ректора НТУ «Дніпровська політехніка» №1508 від 22.11.2024

Розділ	Зміст	Термін виконання
Розділ 1	<i>Теоретичні аспекти дослідження скорочень</i>	13.10.2024
Розділ 2	<i>Аналіз способів перекладу LSP скорочень з англійської на українську мову</i>	30.11.24

Завдання видано _____ Бердник Л.В. _____

(підпис керівника)

(прізвище, ініціали)

Дата видачі _____ 02.09.2024

Дата подання до екзаменаційної комісії _____ 17.12.2024

Прийнято до виконання _____ Мамонов М.О. _____

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 47 с., 40 джерел

Дипломна робота присвячена дослідженню абревіатур у мові для спеціальних цілей (Language for Specific Purposes – LSP). Увагу зосереджено на аналізі типів скорочень, об'єктів номінації та особливостях перекладу англійських абревіатур на українську мову. Метою дослідження є виявлення закономірностей утворення скорочень у спеціалізованих текстах, їх функціональних особливостей та методів адекватного перекладу, враховуючи лінгвістичні та культурні аспекти.

Об'єктом дослідження є скорочення як засіб економії мовних ресурсів у спеціалізованих текстах.

Предметом дослідження виступають особливості утворення та перекладу LSP-скорочень, а також труднощі, що виникають при їх адаптації до української мови, з акцентом на їхню функціональну та термінологічну специфіку.

Основні завдання дослідження:

1. Проаналізувати абревіацію як лінгвістичний феномен, включаючи поняття «скорочення», «абревіатура», «акронім».
2. Визначити закономірності утворення та функції скорочень у сучасній англійській та українській мовах, зокрема у контексті мови для спеціальних цілей (LSP).
3. Дослідити особливості термінологічного наповнення мови для спеціальних цілей.
4. Охарактеризувати основні способи перекладу англійських абревіатур LSP на українську мову.
5. Виявити труднощі перекладу скорочень, запропонувати методи їх вирішення та підкреслити роль розпізнавання «хибних друзів» перекладача.

Методи дослідження:

Для виконання поставлених завдань використано методи аналізу, синтезу, класифікації та порівняльного аналізу. Джерельною базою слугували тексти різних спеціалізацій, зокрема технічні, наукові та економічні документи, що містять аббревіатури LSP.

У першому розділі роботи розглянуто теоретичні аспекти явища аббревіації, зокрема її класифікацію, закони утворення скорочень та особливості функціонування у мовах різних типів. Розглянуто мову для спеціальних цілей як важливу частину професійного дискурсу. Особливу увагу приділено методам перекладу в сучасному перекладознавстві, включаючи транскрипцію, транслітерацію, калькування та описовий переклад.

Другий розділ присвячено аналізу конкретних типів LSP-скорочень (ініціальні, акроніми, графічні скорочення тощо) та способів їх перекладу на українську мову. Виділено специфічні труднощі, пов'язані з контекстом, міжмовними відмінностями та культурними факторами. Особливу увагу приділено аналізу «хибних друзів» перекладача, що часто ускладнюють адекватний переклад

КЛЮЧОВІ СЛОВА: скорочення, аббревіатура, акроніми, способи перекладу.

SUMMARY

Diploma paper: 47 p., 40 sources.

The thesis is dedicated to the study of abbreviations in the Language for Specific Purposes (LSP). The focus is on analyzing the types of abbreviations, nomination of objects, and peculiarities of translating English abbreviations into Ukrainian. The aim of the research is to identify the patterns of abbreviation formation in specialized texts, their functional features, and methods for adequate translation, considering linguistic and cultural aspects.

The object of the research is abbreviations as a means of linguistic economy in specialized texts.

The subject of the research is the peculiarities of formation and translation of LSP abbreviations, as well as the challenges arising during their adaptation into Ukrainian, focusing on their functional and terminological aspects.

Key objectives of the study:

1. Analyze abbreviation as a linguistic phenomenon, including the concepts of «shortenings», «abbreviation», and «acronym».
2. Identify the patterns of abbreviation formation in modern English and Ukrainian languages, particularly in the context of language for specific purposes (LSP).
3. Explore the peculiarities of the terminological content of language for specific purposes.
4. Characterize the main methods of translating English LSP abbreviations into Ukrainian.
5. Identify the challenges in translation abbreviations, propose methods to overcome them, and highlight the importance of recognizing «false friends» in translation.

Research methods:

The study employs methods of analysis, synthesis, classification, and comparative analysis. The source base includes texts from various fields, such as technical, scientific, and economic documents containing LSP abbreviations.

The first chapter discusses theoretical aspects of abbreviation as a linguistic phenomenon, including its classification, formation rules, and functions in different types of languages. The Language for Specific Purposes is explored as an essential component of professional discourse. Particular attention is given to modern translation methods, including transcription, transliteration, calquing, and descriptive translation.

The second chapter is devoted to analyzing specific types of LSP abbreviations (initialisms, acronyms, graphic abbreviations, etc.) and methods for translating them into Ukrainian. Specific challenges related to context, interlingual differences, and cultural factors are highlighted. Special attention is paid to analyzing “false friends” of the translator that often complicates accurate translation.

KEY WORDS: shortenings, abbreviation, acronyms, ways of translation.

ЗМІСТ

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СКОРОЧЕНЬ	10
1.1. Абревіація як лінгвістичний феномен.....	10
1.2 Закономірності утворення скорочень в сучасній англійській та українській мовах.....	16
1.3 Особливості мови для спеціальних цілей.....	18
1.4 Способи перекладу в сучасному перекладознавстві.....	20
Висновки до 1 розділу	22
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СПОСОБІВ ПЕРЕКЛАДУ LSP СКОРОЧЕНЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ	25
2.1 Типи LSP скорочень та способи їх перекладу	25
2.2 Специфіка труднощів перекладу LSP скорочень.....	29
2.3 ‘Хибні друзі’ при перекладі LSP скорочень.....	34
Висновки до 2 розділу	37
ВИСНОВКИ	40
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	43

ВСТУП

Англійська мова, яка є міжнародною мовою спілкування, використовується у різних професійних сферах, таких як наука, техніка, медицина, бізнес та інформаційні технології. У таких спеціалізованих сферах важливе місце займають скорочення – акроніми, аббревіатури, ініціальні скорочення, які дозволяють економити час і місце, а також полегшувати передачу інформації. Це робить питання перекладу скорочень на інші мови, зокрема на українську, особливо актуальним. Відсутність універсального підходу до перекладу скорочень часто призводить до труднощів у їх адекватному відтворенні, що може ускладнити розуміння та сприйняття інформації.

Актуальність дослідження полягає в необхідності вивчення ефективних способів перекладу скорочень, які використовуються у спеціальних текстах, для забезпечення точності та доступності інформації у професійних українських текстах. Розуміння специфіки скорочень і вибір адекватного способу їх перекладу є важливими для підвищення якості перекладацької діяльності та покращення міжмовної комунікації.

Мета дослідження – виявити та проаналізувати способи перекладу англійських скорочень, які використовуються у спеціальних текстах, на українську мову. **Завдання**, які необхідно вирішити, мають таку послідовність:

- 1) провести аналітичний огляд лінгвістичної літератури з теми дослідження, уточнити поняття "скорочення", "аббревіатура", "акронім";
- 2) проаналізувати існуючі класифікації скорочень у сучасній англійській і українській мовах;
- 3) визначити функції скорочених лексичних одиниць у мові для спеціальних цілей;
- 4) дати характеристику основних способів перекладу англійських скорочень LSP на українську мову;
- 5) виявити труднощі перекладу скорочень і запропонувати методи їх вирішення, включно з розпізнаванням «хибних друзів» перекладача.

Об'єкт дослідження – англійські скорочення, що використовуються у спеціальних текстах.

Предмет дослідження – способи перекладу англійських скорочень, що використовуються у спеціальних текстах, на українську мову, включаючи аналіз їхньої функціональної ролі та термінологічної специфіки.

Методи дослідження, які було використано під час виконання роботи: прийом вивчення словникових дефініцій, компонентний аналіз, контекстуальний аналіз.

Теоретична значимість дослідження полягає у широкому узагальненні даних щодо способів перекладу скорочень, аналізу цих способів на прикладах та у визначенні загального поняття терміну скорочення та його відповідних класифікацій в сучасному мовознавстві.

Практична цінність дослідження полягає у тому, що його результати можуть бути використані перекладачами, лінгвістами та іншими фахівцями, які працюють з англійськими текстами у спеціальних галузях. Розроблені рекомендації допоможуть у виборі найбільш адекватного способу перекладу скорочень, що сприятиме покращенню якості перекладацької роботи та забезпеченню точності передачі інформації.

Структура кваліфікаційної роботи магістра. Дипломна робота складається із вступу, теоретичної частини, яка охоплює класифікацію та функції скорочень, практичної частини, що включає аналіз прикладів перекладу скорочень з англійської на українську мову у різних контекстах, висновків та списку використаної літератури.

Апробація дипломної роботи відбулася на II міжнародній науково-практичній конференції студентів та молодих вчених «Наука в епоху соціокультурних змін: реалії, перспективи та цифрові трансформації» 25 жовтня 2024 в НТУ ДП. Опубліковано тези під назвою «Shortenings in English for Specific Purposes: Ways of Translation into Ukrainian».

РОЗДІЛ І.

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ДОСЛІДЖЕННЯ СКОРОЧЕНЬ

1.1. Аббревіація як лінгвістичний феномен

Аббревіація є важливим лінгвістичним феноменом, що полягає у скороченні слів або фраз з метою спрощення комунікації, збереження місця в письмових текстах та підвищення зручності використання мови. Вона охоплює різноманітні способи утворення скорочених форм: ініціальні скорочення (з перших літер слів), акроніми (з використанням перших літер або складів кількох слів) та скорочення на основі пропуску частини слова.

Аббревіації активно використовуються у багатьох мовах світу, зокрема в англійській, де їх кількість постійно зростає у зв'язку з розвитком наукових і технічних галузей, появою нових термінів та необхідністю оперативного обміну інформацією. Важливими причинами поширення аббревіацій є тенденція до стислості та економії мовних ресурсів, що особливо актуально в умовах швидкої комунікації в соціальних мережах, месенджерах та інших сучасних каналах зв'язку.

З лінгвістичної точки зору, аббревіація є процесом, що може впливати на граматичну структуру мови, а також на її лексичний склад. Завдяки цьому процесу створюються нові лексеми, які часто вживаються як самостійні мовні одиниці. Наприклад, такі англійські скорочення, як "NASA" (National Aeronautics and Space Administration) або "FAQ" (Frequently Asked Questions), стали настільки поширеними, що вже не потребують розгорнутих пояснень.

Крім того, аббревіації можуть мати кілька рівнів значення. Наприклад, деякі акроніми та ініціальні скорочення можуть змінювати своє значення залежно від контексту. Це вимагає від читача знання специфічної термінології та вміння правильно інтерпретувати аббревіатуру в залежності від її галузевого або ситуаційного використання.

Таким чином, аббревіація є динамічним явищем, яке не тільки збагачує словниковий запас мови, але й впливає на еволюцію лексичних і граматичних норм. Це явище дозволяє мові адаптуватися до сучасних вимог комунікації, забезпечуючи швидкість, зручність та лаконічність вираження думки.

Аббревіація спочатку використовувалася переважно в письмовій формі мови і сформувалася як мовне явище у 1920–1930-х роках. Сучасні лінгвістичні школи мають різні підходи до визначення меж цього поняття: деякі дослідники відносять графічні скорочення (наприклад, *d. j.* замість *de jure*, *i m. in.* замість *i take inше*, *к-сть* замість *кількість*) до аббревіацій, тоді як інші – ні. Також існують різні підходи до класифікації скорочень словосполучень та окремих слів. В українській лінгвістичній традиції аббревіацію розглядають як окремий спосіб словотворення, однак аббревіатури зазвичай не мають статусу повноцінних слів і не утворюються шляхом звичайних словотвірних операцій [3].

Багатьох лінгвістів цікавить питання комунікації різних соціальних груп, працівників певної професійної сфери. Ю.С. Пашиніна досліджує семантичну класифікацію аббревіатур будівельного дискурсу, Г.А. Сосунова фокусує увагу на особливостях передачі інформації у митному дискурсі за допомогою таких мовних засобів, як антропоніми. Ю.В. Косенко наголошує на насиченості скороченнями комп'ютерного дискурсу. І.О. Велика розглядає гендерні стереотипи у рекламному дискурсі. О.М. Алексієвець аналізує політичний дискурс із погляду його функціональності [1]. Але за наявності чималої кількості наукових праць про природу дискурсу немає остаточного трактування самого терміна. Теоретиками дискурсу вважаються П. Серіо, Т.А. ван Дейк, В.І. Карасик, О.О. Селіванова [2; 12, с. 30]. Їхні погляди знаходять відображення в роботах сучасних вітчизняних та зарубіжних лінгвістів, які пропонують багато власних наукових напрацювань із цього питання (Ф.С. Бацевич, В.Є. Чернявська, Л.Н. Лунькова, К.С. Серажим, Г.М. Яворська, В.Г. Костомаров та інші) [2, с.135-140; 14, с. 293]. Науковці доходять висновку щодо необхідності систематизації різних трактувань поняття «дискурс» та їх уніфікації. У роботі взято за основу думку Ф.С. Бацевича, який виділяє два типи дискурсу: персональний та

інституційний. Останній розглядається як комунікація в певних галузях людської діяльності [2, с. 201-208]. Таким чином, професійне спілкування медичних працівників досліджується як різновид інституційного дискурсу, а саме медичного. Необхідним і важливим аспектом роботи працівника медичної галузі є ведення документації, в якій за допомогою спеціальної галузевої термінології відображені сучасні досягнення у сфері цієї професійної діяльності. У зв'язку з цим дослідження мовних особливостей писемних медичних документів, а саме історій хвороб, є актуальним у дискурсивній лінгвістиці. Доцільно зауважити, що для кожного типу дискурсу характерні свої лінгвістичні особливості використання певних мовних засобів (професійних термінів).

Аналіз вживання абrevіатур як лінгвістичної особливості сучасного англomовного писемного медичного дискурсу є вкрай важливим, тому що відбувається постійне поповнення мови значною кількістю різноманітних скорочень, які потребують детального дослідження. Лінгвісти зазначають, що скорочення використовувалися всіма давніми народами, що мали свою писемність, з метою швидкості написання часто повторюваної інформації та економії місця на папірусі, пергаменті, глиняних табличках, монетах тощо. Більш докладно вивчала історію лінгвістичних досліджень абrevіатури А.Д. Кукаріна. Науковиця дійшла висновку, що «раніше для позначення скорочень-абrevіацій використовували певний знак», який «виник в латинський писемності як елемент системи скорочень, винайдений Тіроном (1 століття до н. е.)» [8]. Рукописи Середніх віків також містять багато скорочень. В англійській писемній мові появу абrevіатур відносять до 15-го ст. [1]. Сьогодні ж писемний дискурс неможливо уявити без абrevіацій, які сприяють оптимізації будь-якого галузевого спілкування. Прискорення ритму життя, великий потік інформації, стрімкий розвиток медицини стали рушійною силою збільшення використання скорочень, особливо в ХХІ столітті. Більшість абrevіатур учені (А.Д. Кукаріна, Ф.С. Бацевич та інші) розглядають як лексичні одиниці, у структуру яких закладено інформативність, економність та лаконізм.

Використання абрєвіації – це необхідність оперативного обміну та передачі інформації з метою підвищення ефективності спілкування. У медичному дискурсі абрєвіатури обслуговують значну частину цієї галузі, тому доцільно проаналізувати їх із погляду семантики, в якій відображені різноманітні площини сучасної фахової діяльності.

В. Нікішина зазначає, що абрєвіатури «спрощують запам'ятовування довгих назв та одночасно полегшують використання чужих назв без необхідності їх розгорнутого пояснення» [11, с. 137]. Використання абрєвіатур сприяє економії часу та місця, що особливо помітно під час переписки через SMS (наприклад, IHDL – **ich habe dich lieb**, HDGDL – **hab' dich ganz doll lieb**), електронну пошту (MfG – **mit freundlichen Grüßen**), а також під час спілкування в інтернеті, яке є своєрідною «проміжною формою» між письмовим і усним мовленням: lg – **liebe Grüße**, Lzs – **Lust zu schreiben**, gn8 – **gute Nacht**, zK – **zum Kotzen**, wd – **wieder da**. Абрєвіатури формують нове сприйняття мови, відображаючи її зміни в сучасних умовах.

Твердження А.Д. Кукаріної про те, що тенденція до економії мовних засобів і вдосконалення мовної форми [9, с. 53] сприяє появі дедалі більшої кількості абрєвіатур у різних сферах життя, важко заперечити. Для звичайного мовця, який не надто заглиблюється у значення абрєвіатур, їх розуміння, навіть неповне, не є критично важливим. Однак для перекладача, який має передати не лише форму, а й зміст абрєвіатури, це стає серйозним викликом, адже відстеження «мовних нюансів» часто вимагає значних зусиль. Особливо складною ця задача стає у випадках, коли йдеться про спеціалізовані галузі.

У сфері медицини некоректний переклад абрєвіатур може мати летальні наслідки [9, с. 130], тоді як у інших галузях неправильне тлумачення скорочень, хоча і не настільки небезпечно, може призвести до непорозумінь у тексті або навіть до певних негативних наслідків. Залежно від частоти використання, абрєвіатури, як один із способів оптимізації мовного повідомлення [9, с. 200] можуть бути загальновідомими, відомими обмеженому колу людей (наприклад, спеціалістам або зацікавленим групам), або ж маловідомими. Перші два види, як

правило, не створюють суттєвих проблем для розуміння і часто зафіксовані у словниках. Водночас, маловідомі аббревіатури можуть бути складними для розуміння не лише для перекладачів іноземних текстів, але й для звичайних читачів. Сучасна мова не тільки не відчуває дефіциту аббревіатур, але й переповнена ними, навіть у випадках, коли їх використання не є необхідним. Це стосується іншомовних аббревіатур, для яких існують українські аналоги. За статистичними даними, «у наш час у словниках можна знайти від 15 до 20 тисяч скорочень у сучасних мовах» [15, с. 24]. Розібратися з ними складно не тільки для зацікавленого мовця, але й для будь-кого, хто стикається з мовними явищами. Мова тут йде не тільки про постійно підготовлених читачів чи слухачів, оскільки не кожен звертається до лексикографічних джерел, навіть якщо аббревіатура зафіксована у словниках. Крім того, існує певна тенденція до використання скорочень, зокрема в молодіжному жаргоні (наприклад, корінь слова + закінчення -і: *Alki*, *Asi*, *Drogi*, *Fuzzi*, *Hirni*, *Hunni*), а також у фаховому жаргоні (медичний, військовий, комп'ютерний тощо). Багато хто навіть не підозрює, що певні слова є скороченнями (наприклад: *комсомол*, *інтернет*). Збільшення кількості скорочень пояснюється тим, що складні слова і вирази є громіздкими та незручними, і, звісно, виникає потреба у створенні їх коротших форм [13, с. 67]. В. Нікішина пояснює їхнє використання тим, що аббревіатури «спрощують запам'ятовування довгих назв і одночасно полегшують використання чужих назв» [11]. Проте, як зазначає Л.В. Кравчук, «аббревіація не може бути розглянута лише як засіб економії мовних ресурсів» [7]. Дослідженням аббревіатур та їх перекладу займалися такі українські та міжнародні науковці, як А. Паршин, Л. Беляєва, С. Влахов, С. Флорін, К. Єльцов, Є. Волошин, О. Костеріна, С. Барбазева, А. Авраменко, Т. Куйвінен, В. Нікішина, І. Виклюк, І. Берьозкіна та інші. Вчені присвятили свої роботи перекладу аббревіатур у різних галузях: медицині (В. Нікішина), технічній літературі (І. Берьозкіна), комп'ютерних технологіях та інтернеті (О. Костеріна), а також у текстах публіцистичного стилю (Т. Мудраченко, А. Харченко, В. Нікішина,

І. Виклюк). Різновиди аббревіатур, такі як акронім, апокопа та афреза, детально розглядали С. Барбазева та А. Авраменко.

Згідно з класифікацією О. Бондаренко, аббревіатури поділяються на такі типи: 1. Ініціальні (буквенні, звукові (які вимовляються як звичайні слова), буквенно-звукові); 2. Складові; 3. Змішані (поєднують складові та ініціальні типи; складаються з початкової частини першого слова та другого слова; початкова частина першого слова і непрямий відмінок другого; телескопічні); 4. Скорочення до початкової частини слова [3]. Опираючись на класифікацію аббревіатур на лексичні, буквенні та звукові, визначають такі типи лексичних скорочень: 1) аббревіатури ініціального типу (утворені з початкових букв кожного слова у словосполученні), 2) аббревіатури, створені шляхом поєднання початкових частин слів, 3) аббревіатури змішаного типу, що складаються як із початкових частин слів, так і з початкових звуків [5]. Коли йдеться про переклад аббревіатур, не слід вважати, що перекладач, обмежений складними і малозрозумілими комбінаціями букв і складів, не може знайти способу вирішення проблеми неперекладних елементів. Безумовно, він може зіткнутися з маловідомими аббревіатурами, що вимагатимуть додаткового аналізу. Проте, як зазначає Л.В. Кравчук, багато морфологічних аббревіатур цілком зрозумілі (наприклад, *морфлот*, *промтовари*), а багато скорочень, зокрема ініціальних, можна знайти в словниках [7]. Деякі з них можуть бути пояснені у коментарях, особливо коли мова йде про художню літературу. Не кожен автор перевантажує свої тексти аббревіатурами, чого не можна сказати про постмодерністську літературу. У такому випадку переклад аббревіатур залежить не лише від наявності фонових знань перекладача, але й від його загальної перекладацької ерудиції та здатності орієнтуватися в різноманітті старих і нових аббревіатур. З цим погоджується Л.В. Кравчук, ставлячи риторичне запитання: «Чи можна пред'являти перекладачеві претензії за незнання повного найменування тієї чи іншої аббревіатури? ...Такі претензії не завжди будуть справедливими» [7]. Важливу роль у цьому процесі відіграють приховані наміри автора та контекст. Зрозуміло, що перекладач не завжди може точно зорієнтуватися в тексті, але, як

додає Л.В. Кравчук, «сутність перекладацької роботи полягає в більш широкій задачі — забезпеченні міжкультурної комунікації» [7].

1.2 Закономірності утворення скорочень в сучасній англійській та українській мовах

В обох мовах можна виділити кілька типів скорочень, серед яких найпоширенішими є ініціальні (буквенні), звукові (літературні) та складові. Ці типи утворюються за різними принципами, і кожен з них має свої специфічні закономірності:

Ініціальні скорочення (абревіатури): у випадку англійської мови ініціальні скорочення часто утворюються шляхом використання початкових букв слів у словосполученнях або назвах. Наприклад, в англійській мові широко використовуються абревіатури на зразок "USA" (United States of America), "UNESCO" (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization). Українська мова також активно використовує ініціальні абревіатури, наприклад, МВС (Міністерство внутрішніх справ), ООН (Організація Об'єднаних Націй), що є аналогічними за принципом утворення до англійських варіантів.

Звукові скорочення: у цьому випадку скорочення не обмежуються лише буквами, а також передбачають використання звуків, що читаються як звичайні слова. В англійській мові це можна спостерігати на прикладі скорочень типу "RADAR" (Radio Detection and Ranging), де кожна буква утворює звукову одиницю. В українській мові аналогічні явища також мають місце, як у випадку з "ГРАНІТ" (Головний Республіканський Автоматизований Номенклатурний Інформаційний Термінотворчий комплекс).

Складові скорочення: у даному типі скорочень використовуються частини слів або слів для утворення нового лексичного елемента. Англійська мова широко використовує складові скорочення, зокрема в технічній та науковій термінології, наприклад, "moped" (motor + pedal). В українській мові цей тип скорочення також

активно застосовується, наприклад, у словах на кшталт "літак" (літове + апарат), "спецшкола" (спеціалізована школа).

Хоча основні принципи утворення скорочень схожі, є певні відмінності між англійською та українською мовами. У процесі їх утворення важливу роль відіграють не лише мовні закони, але й соціокультурні, історичні та функціональні чинники. Англійська мова має більш розвинену традицію використання скорочень у письмовій та усній комунікації. Наприклад, англійські скорочення часто вживаються в технічній, медичній, комп'ютерній і політичній сферах, де часто використовуються аббревіатури на зразок "NASA" (National Aeronautics and Space Administration) чи "FBI" (Federal Bureau of Investigation). Вони часто отримують статус самостійних слів, які легко вимовляються та використовуються в повсякденному житті.

Українська мова, хоча й активно використовує скорочення, все ж має свої особливості в утворенні таких одиниць. Вона менш схильна до масового використання аббревіатур у повсякденному мовленні, що пояснюється меншою поширеністю англійських термінів та концепцій. Однак у наукових, технічних та адміністративних текстах українська мова також демонструє значну кількість скорочень, таких як "МОН" (Міністерство освіти і науки), "НБУ" (Національний банк України).

Одним з головних факторів, що впливає на утворення скорочень, є розвиток технологій та глобалізація. В обох мовах спостерігається тенденція до більшої економії часу та простору, особливо в електронному спілкуванні. Це приводить до широкого використання скорочень у текстах SMS, чатах, електронних листах та інтернет-спілкуванні. В Україні і в Англії також існує певна мода на скорочення, особливо серед молоді. Так, у молодіжному сленгу скорочення часто утворюються за допомогою акронімів або лексичних аббревіатур. В українській мові прикладом є використання "НЛО" (Невідомий Летючий Об'єкт), в англійській - "LOL" (Laughing Out Loud). Таким чином, закономірності утворення скорочень в англійській та українській мовах мають спільні риси, проте також існують відмінності, зумовлені специфікою кожної

мови та її соціокультурним контекстом. Обидві мови демонструють постійний процес розвитку абревіацій, що є результатом прагнення до економії мовного ресурсу і адаптації до нових комунікаційних вимог.

1.3 Особливості мови для спеціальних цілей

Вивчення та викладання мов для конкретних цілей (LSP) стало активно розвиватися після Другої світової війни і з того часу залишається актуальним як з теоретичної, так і з методологічної точки зору. У 1960–80-х роках цей напрям тільки починав формуватися, і науковець Стревенс вперше описав його як «викладання мови спеціального призначення», вбачаючи в цьому частину глобальних освітніх змін [22]. Робінсон відзначає, що перша конференція, присвячена LSP, відбулася у 1969 році та зосереджувалася на специфічних цілях викладання, хоча значна частина роботи була пов'язана з англійською мовою для спеціальних потреб. За його словами, термін «specific» (конкретний) поступово замінив «special» (спеціальний), оскільки останній асоціювався з обмеженими мовними можливостями, тоді як «specific» підкреслював цілі та ресурси, необхідні учням. У LSP акцент робиться на опануванні мови для конкретних практичних завдань, на відміну від загального вивчення мови або літератури, де мова є безпосереднім об'єктом вивчення. У випадку LSP мова служить засобом для здобуття іншої професійної компетентності [18, с. 52]. Таким чином, основними питаннями LSP стали контекст використання мовленнєвих навичок і доступ до відповідного змісту. Подібні підходи застосовувалися й для інших мов, наприклад, для французької, де концепція «le français fonctionnel» стала реакцією на традиційне граматичне викладання та аудіовізуальні методики, орієнтовані на комунікативні потреби. Зокрема, LSP сприяв подоланню мовних бар'єрів у зв'язку зі зростаючою індустріалізацією та популяризацією «глобальних мов» (таких як англійська і французька), що водночас призвело до ослаблення позицій місцевих мов.

У процесі модернізації підхід LSP став розглядатися як більш ефективний спосіб задовольнити конкретні потреби фахівців як у професійній сфері, так і в освіті. Зростання міжнародного капіталізму також стимулювало розвиток концепції «Мов для спеціальних цілей», яка стала засобом підвищення продуктивності на робочих місцях і поживлення торговельної діяльності. Ідеологія прогресу, а також прагнення сприяти міжнародній комунікації, обміну студентами та взаєморозумінню, активно підтримувалися такими організаціями, як ООН, з надією запобігти новим світовим конфліктам і створити основу для розвитку LSP. У Європі діяльність Ради Європи у сфері підтримки вивчення іноземних мов у майбутніх країнах ЄС призвела до значних змін в аналізі потреб і розробці навчальних програм, що мають велике значення для історії розвитку LSP. Питання забезпечення загальної мови для сфери торгівлі та міжнародного порозуміння знову стало актуальним. Ці, на перший погляд, різні цілі викликали певні критичні зауваження. Так, Карвер зазначав, що неофіційна версія розвитку ESP більше пов'язана не з глобальною комунікацією та взаєморозумінням, а з інтересами США в нафтовій галузі на Близькому Сході в 1960-х роках. [17] Його думку підтверджує виступ Стревенса на конференції 1971 року в Бейруті, де він зазначив, що тепер науковці можуть створювати спеціальні мовні курси на замовлення для нафтових і судноплавних компаній, а також державних структур, враховуючи їх конкретні потреби. [22] У просуванні ESP також брали участь такі організації, як Британська Рада, Фонд Форда і Інформаційне агентство США (USIA), що сприяли закріпленню англійської мови як основної у сферах науки, технологій і бізнесу. З 60-х років XX століття, коли концепція ESP почала розглядатися як окремий напрям викладання англійської мови як іноземної, цей підхід швидко розвинувся і зайняв провідні позиції у сфері навчання англійської для професійних цілей. Різні наукові джерела інтерпретують термін «вивчення іноземної мови для спеціальних цілей» по-різному: як «мова спеціальності», «мова для професійних цілей», «профільно орієнтована мова», «професійна» чи «професійно орієнтована мова».

Отже, професійно орієнтоване вивчення мови розуміється як навчання, орієнтоване на потреби студентів, пов'язані зі специфікою їхньої майбутньої професії або спеціалізації, що визначає потребу у вивченні мови [16]. Сьогодні мову для спеціальних цілей варто розглядати не як фіксовану методику, а як гнучкий підхід до вивчення іноземної мови, що враховує потреби конкретної аудиторії. Хоча програми LSP відрізняються варіативністю, існують певні критерії, яких слід дотримуватися при застосуванні цього підходу.

1.4 Способи перекладу в сучасному перекладознавстві

В сучасному перекладознавстві переклад аббревіатур є однією з актуальних та складних тем, оскільки аббревіації часто мають багатозначне значення, культурне забарвлення або унікальні стилістичні особливості, що ускладнює процес їх адаптації для цільової аудиторії. Аббревіатури активно використовуються у різних сферах – від науки і технологій до політики, бізнесу та культури. Їхня популярність обумовлена необхідністю передавати складні поняття коротко і зрозуміло, однак перекладачі стикаються з труднощами у збереженні змісту, структури та стилістики оригінальних скорочень. У перекладознавстві існує кілька основних способів адаптації аббревіатур: калькування, транслітерація, змішаний підхід, використання аналогів, залишення без змін та створення нових скорочень у цільовій мові. Кожен із цих способів має свої переваги та обмеження, а вибір залежить від конкретного контексту, мети перекладу та очікувань аудиторії. Сучасний підхід до перекладу аббревіатур враховує не тільки мовні аспекти, а й культурні особливості, забезпечуючи максимальне розуміння та збереження змісту оригіналу. Дослідження способів перекладу аббревіатур допомагає сформулювати підходи, які відповідають динамічним потребам комунікації в глобалізованому світі, та відображає розвиток перекладацьких практик в умовах швидкої інтернаціоналізації мов.

Калькування полягає в прямому перекладі кожного слова, що входить до аббревіатури, з подальшим створенням аббревіатури в цільовій мові. Цей метод підходить тоді, коли структура та зміст вихідної аббревіатури можна легко зрозуміти та адаптувати іншою мовою.

Приклади:

- *UNESCO* (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) – ЮНЕСКО (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури).
- *FBI* (Federal Bureau of Investigation) – ФБР (Федеральне бюро розслідувань).

Цей метод зберігає як зміст, так і приблизну форму оригіналу. Він добре працює, коли аббревіатура є загальновідомою і має розпізнавану структуру в обох мовах.

Транслітерація (передача звучання). Цей метод полягає в передачі звучання аббревіатури мовою перекладу, найчастіше з використанням кирилиці:

CIA (Central Intelligence Agency) – ЦРУ (Центральне розвідувальне управління).

NATO (North Atlantic Treaty Organization) – НАТО (Організація Північноатлантичного договору).

Змішаний підхід (комбінування калькування і транслітерації). Іноді частина аббревіатури перекладається, а частина транслітерується:

UNICEF (United Nations International Children's Emergency Fund) – ЮНІСЕФ (Дитячий фонд ООН).

Вибір аналогів (еквіваленти в цільовій мові). Деякі аббревіатури мають стандартні еквіваленти в іншій мові, які не є буквальним перекладом, а відображають загальноприйнятту назву організації або поняття:

MBA (Master of Business Administration) – MBA (магістр ділового адміністрування).

PhD (Doctor of Philosophy) – кандидат наук або доктор наук (залежно від ступеня).

Залишити аббревіатури без змін. Деякі міжнародні аббревіатури або бренди залишаються без перекладу: *BMW, BBC, GPS*.

Створення нової аббревіатури. Іноді перекладений термін скорочується заново, щоб відповідати структурі цільової мови. Наприклад: *OOH* (Out-of-Home advertising) – РЗМ (реклама за межами дому).

Вибір методу залежить від контексту, розуміння аудиторією значення аббревіатури та потреби збереження змісту. Важливо також враховувати стиль та вимоги тексту, в якому використовується аббревіатура.

Отже, переклад аббревіатур у сучасному перекладознавстві є важливим та водночас складним завданням, яке потребує уважного підходу та врахування культурних і мовних особливостей. Аббревіатури як засіб передачі інформації в стислому форматі широко використовуються у різних галузях, і їх правильний переклад забезпечує зрозумілість та адекватне сприйняття тексту цільовою аудиторією. Основні способи перекладу аббревіатур – калькування, транслітерація, змішаний підхід, адаптація через аналоги, залишення без змін та створення нових скорочень – дають перекладачеві інструменти для передачі значення аббревіатури з урахуванням контексту та специфіки мовного середовища. Кожен метод має свої переваги й недоліки, а вибір оптимального способу залежить від комунікативних цілей, розпізнаваності аббревіатури та її функцій у тексті. Переклад аббревіатур залишається перспективною темою досліджень, оскільки глобалізація та поширення міжнародних контактів постійно вносять нові виклики у перекладацьку практику. Оволодіння різноманітними методами перекладу скорочень допомагає перекладачам успішно адаптувати інформацію для різних аудиторій, зберігаючи точність, ясність і культурну релевантність.

Висновки до 1 розділу

У розділі 1, присвяченому теоретичним аспектам дослідження скорочень, було розглянуто низку важливих питань, які формують розуміння цього лінгвістичного феномену та його місця у сучасній перекладацькій практиці.

Перш за все, було розглянуто аббревіацію як лінгвістичний феномен. Вивчення скорочень як окремого типу лексичних одиниць показало, що вони відіграють ключову роль у сучасній комунікації. Аббревіації дозволяють економити мовні ресурси та підвищують ефективність передачі інформації, що особливо важливо в умовах стрімкого розвитку інформаційних технологій та зростання обсягів спеціалізованої інформації. Було визначено, що аббревіації виконують як номінативну, так і стилістичну функції, дозволяючи чітко позначати складні поняття в стислій формі.

Далі ми розглянули закономірності утворення скорочень у сучасній англійській та українській мовах. З'ясувалося, що попри певні відмінності у побудові та використанні аббревіатур в обох мовах, існують загальні принципи скорочення, які базуються на фонетичних та граматичних особливостях. В англійській мові часто застосовуються скорочення на основі перших літер або складів, тоді як українська мова допускає ширше використання часткових скорочень з урахуванням морфології. Виявлення цих закономірностей є важливим для розуміння специфіки утворення та перекладу скорочень у різних мовах.

Також було проаналізовано особливості мови для спеціальних цілей (LSP), оскільки скорочення часто є невід'ємною частиною професійного мовлення. Ми встановили, що аббревіації та спеціальні терміни сприяють точному вираженню спеціальних понять у таких галузях, як наука, техніка, бізнес, медицина та інші. Мова для спеціальних цілей потребує особливої уваги до точності та однозначності, адже від правильного тлумачення скорочень залежить розуміння професійної інформації.

Нарешті, ми дослідили способи перекладу скорочень у сучасному перекладознавстві. Було визначено основні методи адаптації аббревіатур: калькування, транслітерацію, змішаний підхід, використання аналогів, залишення без змін та створення нових скорочень. Кожен із цих методів має свої переваги, і вибір підходу залежить від контексту, рівня розпізнаваності

скорочення та його функції у тексті. Вибір способу перекладу є важливим аспектом забезпечення точності та зрозумілості перекладеного тексту.

Таким чином, у розділі 1 було розкрито важливі теоретичні основи, які дають змогу зрозуміти механізми утворення, функції та переклад скорочень у різних мовах. Дослідження цих аспектів сприяє розробці ефективних методів адаптації скорочень у перекладі, що є особливо актуальним у сучасних умовах глобальної комунікації та міжкультурного обміну. У розділі 1, присвяченому теоретичним аспектам дослідження скорочень, було розглянуто низку важливих питань, які формують розуміння цього лінгвістичного феномену та його місця у сучасній перекладацькій практиці.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ СПОСОБІВ ПЕРЕКЛАДУ LSP СКОРОЧЕНЬ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

2.1 Типи LSP скорочень та способи їх перекладу

Розробниками теорії та методологічних засад дослідження фахових мов є низка німецьких лінгвістів – Л. Гоффман, В. Шмідт, Т. Рьолке та інші. В українській термінології вживається термін “фахова мова” саме від німецького поняття “Fachsprache”, тоді як британські та американські лінгвісти використовують термін “Language for special purposes” (LSP) – “мова для спеціальних цілей” (Барнич, 2018).

Найбільш поширеним трактуванням фахової мови є визначення Л. Гоффмана – він зазначає, що фахова мова поєднує в собі всі мовні засоби, які вживаються в обмеженій комунікативній сфері і забезпечують взаєморозуміння між людьми, що працюють у цій сфері (Калетнік, 2013). Найважливішим засобом вираження фахової мови є фаховий текст, адже в ньому описуються реальні об’єкти конкретної підсистеми та відображається реальну картину її термінології.

Схиляючись до цього визначення, Т.Р. Кияк (2009) зазначає, що функціонування фахової мови забезпечується виключно чітко встановленою термінологією. Він називає наступні специфічні ознаки фахової мови: часові форми дієслова втрачають своє часове співвідношення і вживаються переважно у формах теперішнього часу; дієслово часто вживається у формах пасивного стану і взагалі відіграє помітно меншу роль, тоді як іменник відіграє важливу роль; однина вживається частіше множини; відносно часто вживається прикметник.

У свою чергу, носіями спеціальної фахової інформації є терміни, що займають важливу нішу у фаховій мові, і є семантичним ядром наукової лексики. Т. Хатчінсон акцентував, що в широкому сенсі викладання англійської мови для спеціальних цілей (ESP – English for Specific Purposes) дослідники розподіляють

на підрозділи: англійська мова для професійних цілей (EOP – English for Occupational Purposes) та англійська мова для академічних цілей (EAP – English for Academic Purposes) [18]. Кожен підрозділ підлягає подальшому розподілу.

У рамках EOP вирізняють англійську мову для пілотів авіакомпаній, офіціантів, секретарів, телефонних адміністраторів/операторів та ін.; в рамках EAP – англійську мову для різних галузей академічного навчання: фізика, техніка, архітектура, економіка тощо. Т. Хатчінсон зосередив увагу на тому факті, що можна продовжувати вдосконалення кожного із запропонованих напрямків відповідно до їх специфіки.

Розрізняючи ESP і англійську мову загального призначення (GPE – General Purpose English) Т. Хатчінсон підкреслив, що ESP – це навчальна діяльність, що спрямована на надання здобувачам освіти регламентованої, чітко визначеної компетенції, яка дозволить їм упоратись з конкретними точно встановленими завданнями. На думку вченого, ці завдання є виокремленими цілями, яким має та функціональним різновидом літературної мови відповідати курс ESP, що прямо посилається на кінцеві цілі [18].

Тоді як GPE – це навчальна діяльність, що має на меті сформувати у студентів загальну здатність, яка дозволить в майбутньому здолати непередбачені обставини. Тобто цілі такого курсу сформульовані перспективно, є потенціалом для подальшої їх реалізації. У GPE фактичне використання мови, спричинене її комунікативною необхідністю, зазвичай є недостатньо визначеним [18].

Х. Бастуркмен у праці «Ідеї та варіанти англійської мови для спеціальних цілей» («Ideas and Options in English for Specific Purposes», 2006) [16, с. 10] наголосив, що цілісний підхід до опису англійської мови для академічних цілей розроблений наприкінці ХХ століття Дж. Сволзом у дослідженні «Жанровий аналіз: англійська мова в академічній та дослідницькій роботі, постановка питання» («Genre analysis: English in academic and research, settings», 1990) [20, с. 14]. Цей підхід включає еволюційну теорію про особливості та специфіку використання мови у певних спільнотах (як-от: конкретні академічні чи

професійні групи). У межах цього підходу мова розглядається як жанри, що характеризуються певною комунікативною метою.

Характерною рисою термінологічної абрєвіації є те, що вона вживається лише в якості паралельних варіантів багатоконпонентних термінів. При цьому односкладні терміни не скорочуються, оскільки є досить зручними у використанні. Багатоконпонентні терміни, підпадаючи під процес компресії, утворюють нові слова, які виражають ті ж ознаки, що й вихідні терміни.

Хоча процес утворення скорочених форм термінологічних одиниць характерний для сучасного рівня розвитку науково-технічної термінології різних мов, тенденція до творення різного роду скорочень найбільш помітна в англійській мові науково-технічної літератури. Це можна пояснити історично сформованим прагненням англійської мови до економії мовних засобів, які виявлялися раніше у втраті флексій, бажаному вживанні одно- чи двоскладних слів, скорочених граматичних форм тощо.

Абрєвіатури та скорочення є більш типовими для текстів технічних, ніж текстів природничих і гуманітарних наук. Це пояснюється тим фактом, що останні виникли як логічне продовження схоластики [20, с. 49].

Переклад термінів-абрєвіатур у текстах із психології є особливо важким завданням для перекладача. По-перше, ще й дотепер не існує словників термінів-абрєвіатур сфери психології з їх перекладами. По-друге, неправильна передача подібних одиниць іншомовними засобами може призвести до викривлення змісту усього тексту та неправильного сприйняття важливої інформації, та, як наслідок, невірною діагностування, лікування тощо.

Загалом виокремлюють такі основні способи передачі абрєвіатур:

- 1) транслітерація;
- 2) запозичення в оригінальному вигляді;
- 3) використання абрєвіатури, що існує у мові перекладу;
- 4) застосування повного терміна, що відповідає терміну, абрєвіатура якого перекладається;

5) застосування пояснення(коментаря) терміна-аббревіатури мови оригіналу, що здійснюється за допомогою мови перекладу [2, с. 147].

Зазначимо, що іноді вказані способи передачі термінів аббревіатур можуть поєднуватися.

Проаналізуємо способи передачі англomовних термінів аббревіатур засобами української мови на прикладах: *The inventory used most frequently to make the psychological assessment of a personality called the NEO-PI-R was developed in the USA* [21, с. 102]. Опитувальник, найбільш часто використовуваний для проведення психологічної діагностики особистості під назвою NEO-PI-R, був розроблений в США. Наведений приклад і його переклад свідчать про те, що термін-аббревіатура NEO-PI-R передається в українському тексті в оригінальному вигляді.

Зауважимо, що наведений переклад призначено фахівцю відповідної сфери, оскільки для звичайного читача подібна аббревіація буде незрозумілою. У випадку, коли цільовим адресатом перекладу є не фахівці-психологи, а звичайні читачі, означений термін необхідно не тільки перекладати за допомогою повного терміна, що відповідає терміну мови оригіналу, аббревіатура якого передається (англ. *revise NEO personality inventory* переглянутий особистий опитувальник NEO), але й пояснювати: методика психологічної діагностики особистості. *Another widely used classification of these disorders has been developed: the DSM-5* [21, с. 39].

Розроблена ще одна широко використовувана класифікація цих розладів: DSM-5. Як і у попередньому прикладі, термін-аббревіатура *DSM-5* зберігає свій оригінальний вигляд у мові перекладу. Подібна аббревіатура буде незрозумілою людині, яка не є фахівцем у сфері психології, саме тому передача терміна-аббревіатури може здійснюватися і за допомогою повного терміна (діагностичне та статичне керівництво з психічних розладів 5-го видання від англ. *Diagnostic and Statistical Manual of mental disorders, fifth edition*), а також із можливим поясненням (коментарем) терміна-аббревіатури: система класифікації психічних розладів, що використовується в США з 2013 р.

Subjective well-being (SWB) of a personality is defined as a person's cognitive and affective appraisal of his or her life [21, с. 32]. Суб'єктивне благополуччя особистості визначається як когнітивна і афективна оцінка людиною свого життя. Аббревіатура SWB передається в українському перекладі словосполученням 'суб'єктивне благополуччя', що відповідає англomовному термінологічному словосполученню *subjective well-being*. Подібний спосіб передачі аббревіатури зумовлено тим фактом, що в українській мові немає аббревіатури, що відповідає англomовному терміну-аббревіатурі SWB. Використання останнього в українському реченні-перекладі буде не тільки незрозумілим, але й надлишковим, оскільки воно містить повне словосполучення, що відповідає вказаній аббревіатурі англійської мови.

Psychological knowledge in the West (sometimes called WASP, for Western academic scientific psychology) is often of little relevance to the majority world (a term used, for example, by G. Kagitcibasi, for obvious reasons, and in preference to the term 'the Third World') [21, с. 9]. Психологічні знання на Заході, що іноді називаються Західна академічна наукова психологія, найчастіше не дуже важливі для світу більшості (термін, що використовує, наприклад, Г. Кагітсібасі, за очевидних причин віддаючи йому перевагу над терміном «країни Третього світу»). Аббревіатура WASP, що відповідає словосполученню *Western academic scientific psychology*, поданому в англomовному тексті поряд із аббревіатурою, передається в перекладі еквівалентним україномовним словосполученням Західна академічна наукова психологія. Подібний спосіб передачі аббревіатури пояснюється відсутністю відповідної аббревіатури в українській мові, недоречністю використання оригінальної аббревіатури WASP поряд зі словосполученням Західна академічна наукова психологія, що відповідає англomовному *Western academic scientific psychology*.

2.2 Специфіка труднощів перекладу LSP скорочень

Переклад LSP (Language for Specific Purposes, мова для спеціальних цілей) скорочень представляє складну задачу через ряд специфічних труднощів,

пов'язаних з їх контекстом, багатозначністю, культурними особливостями та термінологічною стандартизацією. Скорочення використовуються у всіх сферах життєдіяльності людини, через це основна проблема при перекладі скорочень саме у тому ще деякі з них повністю збігаються, а визначити їх значення можна лише при наявності достатньо детального контексту. Наприклад, в сфері ІТ використовується аббревіатура «*API*» (Application Programming Interface), але це скорочення буде мати зовсім інше значення у сфері фінансів або у біології.

Важливу роль також відіграють відмінності у стандартних скороченнях між мовами. Наприклад «*ТОВ*»(товариство з обмеженою відповідальністю) англійською мовою буде «*LLC*»(Limited Liability Company). У цьому випадку потрібно дослідити мову оригіналу та перекладу, аби точно визначити еквівалент, так як дослівний переклад може заплутати реципієнта перекладу. Потрібно пам'ятати, що деякі скорочення можуть взагалі не мати еквіваленту, тому при перекладі будуть зберігати форму мови оригіналу.

Наприклад, "*FOIA*" – Freedom of Information Act, цей юридичний термін використовують тільки у США і не має аналогів у нашій країні, тому при перекладі потрібно буде дати розгорнуте пояснення до цієї аббревіатури. Деякі скорочення не перекладаються, якщо вони є усталеними у міжнародній практиці, наприклад, "*CEO*" (Chief Executive Officer). В таких випадках перекладач вирішує залишити скорочення або замінити його на еквівалент (наприклад, "генеральний директор").

Коли потрібно перекласти скорочення, створені як акроніми, перекладач може зіткнутися зі складністю відновлення повного терміна мовою оригіналу, а потім – адекватно перекласти його на цільову мову. Не слід забувати, що сьогодні ми можемо спостерігати за тим, як сильно соціальні мережі, блоги, різноманітні форуми і Інтернет загалом впливають на англійську мову і змінюють її.

Англійська мова чи не щодня збагачується новими аббревіатурами та акронімами, саме тому актуальність дослідження способів формування та адекватного перекладу скорочень не викликає сумнівів. Варто зазначити, що аббревіатури, вжиті у медійному дискурсі, часто мають певні особливості.

Наприклад, у складі скорочень, що використовуються у мережевому спілкуванні, можна зустріти знаки та цифри: ?4U – *question for you* (питання для тебе); CUL8r – *see you later* (побачимось пізніше); 2MFM – *too much for me* (занадто для мене); @teotd – *at the end of the day* (наприкінці дня); 2U2 – *to you too* (тобі також) [36]. Окрім скорочень звичайних слів чи словосполучень, наприклад, *broom – bathroom* (ванна кімната), *jbc – just because* (просто тому що), існує тенденція до скорочення довгих фраз та термінів: *ASLMH – Age / Sex / Location / Music / Hobbies* (вік / стать / місцезнаходження / музика / хобі); *AFAIK – as far as I know* (наскільки мені відомо). [36]. Найбільш яскравим прикладом широкого вжитку абрєвіатур можна назвати соціальну мережу Твіттер (Twitter), адже там існує обмеження: в один допис, чи то так званий «твіт», можна вмістити тільки 140 символів (враховуючи крапки, пробіли і т.п.). Потрібно підкреслити, що користувачі Твіттеру часто допускаються орфографічних та пунктуаційних помилок, нехтують вживанням великої літери, а також замінюють деякі букви символами або цифрами.

Досліджуючи способи перекладу скорочень на прикладах британської газети *The Guardian*, ми розглянули наступні методи:

1. Транскрипція: *CNN (Cable News Network)* - Сі-Ен-Ен (Кабельна мережа новин); *But CNN is never going to be the network preferred by Republicans* [33]. – Однак Сі-Ен-Ен ніколи не буде телеканалом, якому надають перевагу республіканці.

2. Транслітерація: *FAO (Food and Agriculture Organization)* – ФАО (Продовольча та сільськогосподарська організація); *The war in Ukraine presents multiple threats to food security that will be felt across the world, according to the FAO* [35]. – Згідно з ФАО, війна в Україні становить таку загрозу для продовольчої безпеки, яка відчуватиметься по всьому світу.

3. Еквівалентний переклад: *HDL (High Density Lipoproteins)* – ЛПВЩ (ліпопротеїни високої щільності); *Their meat contains high levels of HDL, the so-called good cholesterol, which plays an important role in human nutrition* [26] – У

їхньому м'ясі міститься багато ЛПВЩ, так званого «хорошого холестерину», який є важливим компонентом людського харчування.

4. Калькування: *BMI (Body mass index)* – ІМТ (індекс маси тіла); *At a population level, research tells us that having a higher BMI is associated with a greater risk of certain conditions, such as type 2 diabetes and high blood pressure* [27]. – На рівні населення, дослідження показує, що вищий ІМТ асоціюється з вищим ризиком певних захворювань, наприклад діабету другого типу і гіпертонії.

5. Описовий переклад: *D-Day* – день початку військової операції; *D-day tribute or theme park?* [29] – Віддання шани дню початку військової операції чи парк розваг?

6. Запозичення іноземного скорочення: *IP adres* – IP адреса; *It would also prevent advertisers from using IP addresses to pinpoint a person's location, he said* [25]. – За його словами, це також унеможливить використання рекламодавцями IP адрес з метою визначення розташування людини

7. Створення нового українського скорочення: *PPE (personal protective equipment)* – ЗІЗ (засоби індивідуального захисту); *Between March 2020 and October 2021, it cost the DHSC £737m to store PPE, including penalty charges of £436m because it had to store PPE in containers for longer than expected* [24]. – У період з березня 2020 року по жовтень 2021 року зберігання ЗІЗ обійшлося Департаменту охорони здоров'я та соціального забезпечення у 737 мільйонів фунтів стерлінгів, включаючи штраф у розмірі 436 мільйонів фунтів стерлінгів, оскільки ЗІЗ довелося зберігати довше, ніж очікувалось.

8. Переклад скорочення повною формою слова: *PhD (Doctor of Philosophy)* – доктор філософії; *This is just another example of how PhD students are completely let down by the system* [31]. – Це ще один приклад того, чому студенти, які здобувають ступінь доктора філософії, повністю розчаровуються в цій системі.

При перекладі аббревіатур найчастіше використовується еквівалентний переклад і переклад скорочення повною формою слова. Варто додати, що при перекладі скорочень потрібно звертати увагу на контекст тексту, що підлягає

перекладу, а також на наявність у складі скорочення пунктуаційних знаків, які можуть впливати на значення абрєвіатури.

Адекватний переклад неможливо здійснити без використання перекладацьких трансформацій, які можна поділити на лексичні, лексико-граматичні, граматичні та стилістичні [6, с. 140]. Відразу зазначимо, що, зазвичай, граматичні трансформації не використовуються при перекладі абрєвіатур, адже вони охоплюють цілі речення і члени речень, а не концентруються на окремих складниках скорочень. Також при перекладі скорочень майже ніколи не вдаються до таких стилістичних трансформацій, як модернізація і архаїзація.

Щодо інших трансформацій, то найчастіше при перекладі скорочень використовуються такі формальні лексичні трансформації, як транскрипція, транслітерація і калькування, приклади яких ми розглядали вище, а також певні лексико-граматичні трансформації, а саме:

1. Описовий переклад: *B&B (Bed and Breakfast)* – послуги готелю, що включають нічліг та сніданок; *Doubles from £242 B&B* [28]. – Ціни на двомісні номери стартують від £242, включаючи нічліг та сніданок;

2. Компресія, тобто вилучення певних слів чи словосполучень у процесі перекладу [4, с. 240-250]: *Animal seen leaving Northumberland coastal town at 7am, where he rested after swimming from Scarborough* [34]. – Тварину помітили, коли вона о 7 ранку покидала прибережне містечко Нортамберленд, де відпочивала після того, як припривла з Скарборо. Графічна абрєвіатура «am» не має відповідника в українській мові, а отже її можна вилучити і замінити словом «ранок».

3. Декомпресія – це трансформація, протилежна компресії. Вона полягає у доданні слів чи словосполучень у процесі перекладу [5, с. 250-260]: *Ambulance workers have announced a series of fresh strikes including one next month that was already predicted to be the biggest day of stoppages in NHS history* [30]. – Працівники швидкої допомоги оголосили про серію нових страйків, один з яких відбудеться наступного місяця, і який оцінюють як наймасштабніший страйк в історії

Національної служби охорони здоров'я Великої Британії. При перекладі аббревіатури *NHS* (National Health Service) ми використовуємо декомпресію і перекладаємо її як «Національна служба охорони здоров'я Великої Британії». Слово «охорони» ми додаємо, щоб скорочення звучало більш притаманно для української мови, а «Велика Британія» – щоб пояснити про яку країну йдеться.

4. Пермутація, тобто зміна порядку слів у словосполученні [4, с. 270-276]: *Over 30 years ago, my then 10-year-old daughter was diagnosed with ADHD, after many years of struggling to get an understanding and acceptance of her particular difficulties* [26]. – Більше 30 років тому мої десятирічній доньці діагностували СПАУ після багатьох років намагань зрозуміти і прийняти її особливості. При перекладі скорочення *ADHD* (*Attention deficit hyperactivity disorder*) ми змінюємо порядок слів: слово «disorder», яке в англійській мові йде останнім, в українському перекладі виносимо на перший план і виходить СПАУ (Синдром порушення активності та уваги).

Як підсумок зазначимо, що застосування перекладацьких трансформацій є невід'ємною частиною здійснення адекватного перекладу. Однак, дані здійсненого аналізу дозволяють свідчити, що серед різноманіття перекладацьких трансформацій при перекладі скорочень в основному використовуються лексичні та лексико-граматичні трансформації.

2.3 'Хибні друзі' при перекладі LSP скорочень

До ХДП, або міжмовних омонімів, відносять слова у двох або більшій кількості мов, між якими відбувається процес перекладу та які подібні за ступенем тотожності фонетичної та / або графічної форми, але є різними за значенням. Також до міжмовних паронімів належать слова зіставлюваних мов, які є не зовсім подібними за формою, але яким властиво викликати хибні, неправильні асоціації серед деяких людей (перекладачів чи просто користувачів мови) та бути тотожними одне одному, незважаючи на різні лексичні значення.

Ми розуміємо термін «хибні друзі перекладача» як слова пари двох (або більше) мов, що схожі за формою (графічною або фонетичною), але історично мають різне походження та відповідно значення. Серед основних причин, які зумовлюють появу ХДП, вчені називають:

1) незалежний розвиток мов, внаслідок якого слово може мати різні значення у споріднених мовах, що походять від одного кореня;

2) зміну значення внаслідок запозичення з метою номінації нового поняття, що не має лексичного аналога в тій чи іншій мові;

3) паралельне запозичення, коли дві мови запозичують слова з різними значеннями з третьої мови;

4) використання однакових слів у різних мовах при утворенні термінів шляхом переносу назви;

5) асоціації первинного значення зі схожими ознаками різних об'єктів термінування;

6) надання переваги в різних мовах різним аспектам змістової структури міжнародних термінів [7]. Переклад скорочень є викликом для перекладачів, особливо коли йдеться про хибних друзів перекладача.

Ці мовні явища — це слова або скорочення, які здаються схожими в двох мовах, але мають різні значення. У випадку з перекладом українською мовою такі труднощі часто виникають через схожість графіки чи звучання скорочень між англійською та українською мовами, а також через відмінності в термінологічних підходах.

Переклад аббревіатур – одна з найбільш складних сфер перекладацької практики, де особливу роль відіграють так звані "хибні друзі перекладача". Цей термін описує явища, коли слова або аббревіатури, які виглядають схожими між двома мовами, мають різне значення. При перекладі між англійською та українською мовами такі випадки часто стають джерелом непорозумінь або помилок, оскільки перекладач може несвідомо покладатися на зовнішню схожість без достатнього аналізу контексту.

Однією з головних проблем є те, що англійські аббревіатури часто створюються на основі першої літери слів у виразі, причому контекст визначає їхнє точне значення. Наприклад, англійська аббревіатура *IT* (Information Technology) широко використовується і в українській мові, де її зазвичай залишають без перекладу як "ІТ". Проте її інше потенційне значення – "інформаційна безпека" – нерідко залишається поза увагою перекладачів. У результаті виникає проблема, коли читач не розуміє, чи йдеться про технічні аспекти роботи з інформацією, чи про захист даних.

Подібна проблема виникає з аббревіатурою *HR* (Human Resources). Український еквівалент цього терміна – "відділ персоналу" – широко використовується в діловій лексиці. Проте в деяких випадках дослівний переклад цього скорочення як "людські ресурси" звучить надмірно кальковано, а інколи навіть створює небажані асоціації через культурні відмінності у сприйнятті терміна.

Хибні друзі перекладача часто стають особливо помітними у сфері права, медицини чи техніки, де точність перекладу є критично важливою. Наприклад, англійська аббревіатура *MD* може означати як Medical Doctor (лікар), так і Managing Director (керуючий директор). Якщо перекладач не враховує контексту, переклад може бути невідповідним. У діловій документації неправильний переклад аббревіатури може викликати плутанину або навіть поставити під сумнів професіоналізм виконавця.

Ще одним яскравим прикладом є аббревіатура *R&D* (Research and Development). У контексті науково-дослідницької діяльності її правильний переклад – "дослідження і розробки". Однак без повного розуміння галузі тексту перекладач може неточно відтворити значення, особливо якщо текст стосується сфери, яка поєднує різні типи інноваційної роботи, наприклад фармацевтики або ІТ.

Окрім галузевої специфіки, культурні особливості також відіграють значну роль. Наприклад, аббревіатура *IRS* (Internal Revenue Service), яка в англomовному світі означає податкову службу США, в Україні не має прямого

еквівалента. Спроба дослівного перекладу може викликати нерозуміння, тому перекладач повинен використовувати пояснювальний підхід, наприклад, додавши розшифровку "Податкова служба США".

Многозначність абревіатур є ще однією поширеною проблемою. Одна й та сама абревіатура може мати кілька значень навіть у межах однієї мови. Наприклад, *AI* може позначати як Artificial Intelligence (штучний інтелект), так і Adobe Illustrator (графічний редактор). Для уникнення помилок перекладач повинен враховувати не лише текст, а й загальний контекст, зокрема цільову аудиторію тексту.

Щоб уникнути проблем із хибними друзями перекладача, необхідно використовувати сучасні термінологічні бази, глосарії та інші довідкові матеріали. Розшифровка скорочення та переклад повної форми перед його стислою адаптацією українською мовою допомагає мінімізувати ризик помилки. Наприклад, замість перекладу *DIY* (Do It Yourself) як "зроби сам" у маркетингових текстах може бути доречніше використати адаптований термін, який відображає основну ідею цього підходу.

Таким чином, переклад абревіатур вимагає від перекладача особливої уваги до деталей, знання специфіки обох мов і культур, а також готовності шукати додаткову інформацію про скорочення. Хибні друзі перекладача у цьому випадку виступають як нагадування про те, наскільки важливим є контекст та глибоке розуміння суті тексту, адже лише так можна забезпечити адекватний і точний переклад.

Висновки до 2 розділу

У розділі дипломної роботи, присвяченому аналізу способів перекладу LSP (Language for Specific Purposes) скорочень з англійської на українську мову, здійснено комплексний розгляд типів скорочень, специфіки труднощів їх перекладу, а також явища так званих «хибних друзів перекладача». Цей розгляд дозволив висвітлити основні аспекти теоретичного та практичного підходу до

перекладу спеціалізованих термінів та скорочень, що є ключовими елементами професійної комунікації в різних галузях знань.

Спершу було проаналізовано типи LSP скорочень та способи їх перекладу. До них належать акроніми, аббревіатури, усічені слова та ініціальні скорочення. Кожен із цих типів має свої особливості у формуванні та використанні, що безпосередньо впливає на вибір стратегії перекладу. Так, акроніми, які формуються із перших літер слів і часто вимовляються як одне слово (наприклад, NATO або NASA), у багатьох випадках перекладаються шляхом транслітерації або запозичення без змін.

З іншого боку, аббревіатури, що читаються за буквами (як-от USA або BBC), можуть бути як перекладені через повне розкриття, так і залишені в оригінальному вигляді, залежно від ступеня їх поширеності серед цільової аудиторії. Результати аналізу продемонстрували, що вибір методу перекладу залежить від контексту, стилістичних вимог тексту, а також рівня обізнаності реципієнта з міжнародною термінологією.

Особливу увагу було приділено труднощам перекладу LSP скорочень. Основні виклики пов'язані з відсутністю прямого еквівалента в українській мові, різницею у структурі мов, а також неоднозначністю деяких скорочень. Часто одне і те саме скорочення може мати кілька значень залежно від контексту, що вимагає ретельного аналізу тексту та галузевої специфіки.

Додатково, труднощі можуть виникати через культурні та мовні особливості: англійська мова активно використовує скорочення, у той час як в українській мові вони менш поширені, що може створювати бар'єри у сприйнятті тексту. У процесі дослідження було встановлено, що найбільш ефективними способами подолання цих труднощів є глибоке знання предметної галузі, контекстуальний аналіз та звернення до професійних довідників або баз даних термінів.

Окремий аспект аналізу було присвячено явищу «хибних друзів перекладача», яке є одним із найбільш складних викликів при роботі з LSP скороченнями. Це стосується тих випадків, коли англійські аббревіатури мають

співзвучні аналоги в українській мові, однак означають зовсім інше. Наприклад, скорочення «ІТ», що в англійській мові означає «information technology», може сприйматися як щось інше, якщо не враховувати галузевий контекст. Така неоднозначність може спричинити суттєві помилки у перекладі та порушення смислової цілісності тексту. Аналіз таких випадків підтвердив, що запобігання помилкам потребує уважності до деталей та ретельного дослідження контексту.

У результаті проведеного аналізу було встановлено, що переклад LSP скорочень є багатогранним процесом, який вимагає поєднання лінгвістичних знань, культурної компетенції та професійних навичок у певній галузі. Ефективна передача значення скорочень залежить не лише від обізнаності перекладача з відповідною термінологією, але й від його здатності адаптувати текст до потреб та очікувань цільової аудиторії. Запропоновані стратегії перекладу та рекомендації щодо роботи з LSP скороченнями сприятимуть покращенню якості перекладів у галузі спеціалізованої комунікації.

Таким чином, розділ демонструє важливість системного підходу до перекладу скорочень та підкреслює необхідність подальших досліджень у цій сфері, зокрема з акцентом на створення більш уніфікованих методик роботи з LSP скороченнями для українських перекладачів. Це сприятиме як професійному розвитку спеціалістів, так і більшій інтеграції української термінології у міжнародний контекст.

ВИСНОВКИ

Дипломна робота на тему «Скорочення в англійській мові для спеціальних цілей: способи перекладу на українську мову» розглядає багатогранний аспект мовного явища, яке є невід'ємною частиною сучасної комунікації у професійних галузях. Висновки за результатами дослідження узагальнюють основні положення теоретичного аналізу та практичного дослідження перекладу аббревіацій, висвітлюючи основні проблеми й можливі рішення у цій сфері.

Розглянувши теоретичні аспекти явища аббревіації, можна зробити висновок, що це лінгвістичний феномен, який виконує важливі функції в оптимізації мовлення, підвищенні його компактності та ефективності. Аббревіації, особливо у мові для спеціальних цілей, виконують не лише номінативну функцію, а й сприяють економії мовних ресурсів, пришвидшенню інформаційного обміну та стандартизації термінології. Водночас, вони виступають викликом для перекладачів через специфічність своєї форми та значення.

У роботі було виявлено закономірності утворення скорочень у сучасній англійській та українській мовах, які вказують на відмінності у структурі, культурних і мовних традиціях. Якщо англійська мова активно застосовує акроніми, ініціальні скорочення та різні типи аббревіатур, то українська мова значною мірою орієнтована на розгорнуті конструкції, що обумовлює необхідність адаптації під час перекладу. Ці аспекти підкреслюють важливість урахування міжмовних розбіжностей у роботі перекладача.

Специфіка мови для спеціальних цілей, яка була предметом аналізу, свідчить про її значення для фахової комунікації у вузькоспеціалізованих галузях, таких як медицина, техніка, інформаційні технології, юриспруденція тощо. Мова для спеціальних цілей характеризується використанням усталеної термінології, великої кількості скорочень і специфічних мовних конструкцій, які вимагають від перекладача не лише лінгвістичних знань, але й розуміння контексту та предметної галузі. Це підкреслює важливість міждисциплінарного підходу, коли

перекладач поєднує мовні компетенції з професійною підготовкою в окремій галузі.

Аналіз способів перекладу, представлених у сучасному перекладознавстві, дозволяє зробити висновок, що ефективність перекладу абрєвіацій залежить від таких чинників, як їхня структура, поширеність у цільовій мові та контекст використання. Розгорнутий переклад, транслітерація, калькування або запозичення в незмінному вигляді — ці стратегії були визначені як найпоширеніші підходи до передачі скорочень з однієї мови на іншу. Вибір кожного з них зумовлений як лінгвістичними, так і прагматичними чинниками, що вимагає від перекладача вміння адаптуватися до конкретної ситуації.

У другому розділі роботи досліджено типи LSP скорочень, які були класифіковані на акроніми, абрєвіатури, усічені слова та ініціальні скорочення. Здійснений аналіз показав, що кожен із цих типів має специфіку перекладу. Наприклад, акроніми часто перекладаються через транслітерацію або запозичення, що дозволяє зберегти їхню міжнародну впізнаваність. Водночас, абрєвіатури та ініціальні скорочення можуть бути перекладені через повне розкриття, якщо це відповідає очікуванням цільової аудиторії та сприяє більшій зрозумілості тексту. Таким чином, переклад скорочень є творчим і динамічним процесом, що вимагає від перекладача як технічних навичок, так і мовного чуття.

Особливе місце в роботі займає аналіз труднощів перекладу LSP скорочень, які виникають через мовні, культурні та контекстуальні фактори. Труднощі можуть полягати в неоднозначності скорочень, коли одне і те саме слово або абрєвіатура має кілька значень, залежно від галузі застосування. Наприклад, скорочення «ІТ» може означати «information technology» або «intrathecal» у медицині. Іншою проблемою є відсутність прямих еквівалентів в українській мові, що змушує перекладача шукати адаптивні рішення, наприклад, використовуючи пояснювальні конструкції або створюючи нові терміни.

Окремим викликом у перекладі є явище «хибних друзів перекладача», які можуть вводити в оману через співзвучність з іншими термінами або виразами. У роботі показано, що такі випадки вимагають глибокого розуміння контексту,

оскільки невірно обраний еквівалент може суттєво змінити зміст тексту. Наприклад, скорочення «PIN», що в англійській мові означає «personal identification number», може бути неправильно витлумачене без урахування контексту.

Загалом, результати дослідження підтверджують, що переклад абрєвіацій у мові для спеціальних цілей є важливою і складною частиною перекладознавства, яка потребує від перекладача комплексного підходу, що включає як лінгвістичні знання, так і професійну компетенцію у галузі спеціалізації. Робота вказує на необхідність удосконалення методик перекладу, зокрема шляхом створення уніфікованих баз даних і довідників для перекладачів. Це не лише спростить їхню роботу, але й сприятиме підвищенню якості перекладу та забезпеченню точності передавання інформації між мовами.

Таким чином, дипломна робота не лише сприяє глибшому розумінню явища абрєвіації та її ролі в мові для спеціальних цілей, але й підкреслює необхідність подальших досліджень і розробок у цій сфері. Увага до деталей, контексту та культурної специфіки мови забезпечить високу якість перекладів, що є важливим елементом ефективної міжнародної комунікації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексієвець О. М. Англomовний політичний дискурс: особливості просодичної організації. *Україна-Європа-Світ. Серія : Історія, міжнародні відносини*. Тернопіль : Вид-во ТНПУ, 2015. С. 308–312.
2. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики: [підручник]. Київ: «Академія», 2004. 344 с.
3. Бондаренко О. Особливості перекладу аббревіатур, акронімів і скорочень. *Теоретичні й прикладні проблеми сучасної філології*. 2015. Вип. 1. С. 76–83.
4. Бялик В. Основи теорії перекладу = Fundamentals of Translation Theory: навчальний посібник для студентів факультетів іноземних мов. Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2016. 376 с.
5. Глушук Н. М. Прагма-семантичні особливості аббревіацій у сучасній англійській мові. *Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки*. № 3. Філологічні науки. Мовознавство. Ч. 2. Луцьк, 2011. С. 87–92.
6. Карабан В. І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми. Вінниця, Нова книга, 2004. 576 с.
7. Кравчук Л. В. Structural-semantic classification of English abbreviations and their place in the English word-formation system. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: філологія*. 2016. № 25. Том 2. С. 40–64.
8. Кукаріна А. Д. Історія виникнення та функціонування терміна аббревіатура. *Вісник Донецького національного університету. Сер. Б : Гуманітарні науки*. 2014. № 1-2. С. 147–152.
9. Кукаріна А. Д. Способи перекладу аббревіатур в англomовному та україномовному медичному дискурсі: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.16. Херсон: Херсонський державний університет, 2017. 261 с.

10. Микитенко Н. Чинники формування змісту навчальної дисципліни «Іноземна мова професійного спрямування». *Вісник Львівського університету ім. Івана Франка. Серія педагогічна*. 2010. Вип. 26. С. 93–103.
11. Нікішина В. Особливості перекладу абревіатур та інших скорочень. *Лінгвістика*. Вип. X. С.137-138.
12. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія. Полтава: Довкілля. Київ, 2006. 716 с.
13. Серажим К. Дискурс як соціолінгвальне явище: методологія, архітектоніка, варіативність: [на матеріалах суч. газетн. публіцистики] : монографія. Київ, 2002. 392 с.
14. Сидорук Г. Інтернет-скорочення як засіб мовної економії. *Філологічні студії*. Вип. 14. Лінгвістика і поетика тексту. 2016. С. 293–299.
15. Тарнопольський О. Б. Методика обучения английскому языку для делового общения: навч. посіб. Київ: Ленвіт, 2004. 192 с.
16. Basturkmen, H. Ideas and Options in English for Specific Purposes. ESL and applied linguistics professional series. Illustrated edition. Lawrence Erlbaum Associates, Publishers, 2006. 186 p.
17. Carver, D. Some propositions about ESP. *The ESP Journal*. 1983. Issue 2. Pp. 131–137.
18. Hutchinson T. English for specific purposes: A learning-centred approach. Cambridge [Cambridgeshire]: Cambridge University Press, 1987. 183 p.
19. Kumaravadivelu, B. Dangerous Liaison: Globalization, Empire and TESOL. Edge, J. (Eds.) (Re-) Locating TESOL in an Age of Empire. Language and Globalization. Palgrave Macmillan, London. 2006.
20. Swales, J. M. Genre Analysis: English in Academic and Research Settings. Cambridge: Cambridge University Press, 1990. 288 p.
21. Robinson P. E.S.P.: (English for Specific Purposes): The Present Position: English for Special Purposes. Longman Phoenix Prentice Hall Pergamon ELT. Oxford, England, 1980.

22. Strevens P. Special-purposed language learning. A perspective. *Language Teaching*, 1977. Vol. 10(3), P. 145–163.
23. Imre Attila. Categorizing and translating abbreviations and acronyms. *Open Linguistics*, vol. 8, № 1. 2022. С. 378–389.
24. 1.5bn unused PPE items in England have passed expiry date, says audit office. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.theguardian.com/society/2022/mar/30/15bn-unused-ppe-items-in-england-have-passed-expiry-date-says-audit-office> (дата звернения: 15.09.2024).
25. Apple’s new ‘private relay’ feature to be withheld in China. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.theguardian.com/technology/2021/jun/08/apple-private-relay-feature-to-be-withheld-in-china> (дата звернения: 20.09.2024).
26. Attitudes to ADHD have come a long way – but we still have further to go. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.theguardian.com/society/2023/jan/17/attitudes-to-adhd-have-come-a-long-way-but-we-still-have-further-to-go> (дата звернения: 22.09.2024).
27. BMI: why experts are calling for better ways of assessing health than a body mass index. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.theguardian.com/society/2022/nov/02/bmi-why-experts-are-calling-for-better-ways-of-assessing-health-than-a-body-mass-index> (дата звернения: 24.09.2024).
28. Cotswolds retreats: 10 of the prettiest, most peaceful inns and hotels. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.theguardian.com/travel/2022/jul/17/cotswolds-hotels-inns-england-pretty-peaceful> (дата звернения: 25.09.2024).
29. D-day tribute or theme park? Battle rages over Normandy plan. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.theguardian.com/world/2022/aug/29/d-day-tribute-or-theme-park-battle-rages-over-normandy-plan> (дата звернения: 26.09.2024).

30. NHS ambulance workers announce fresh strike dates as pay row escalates. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.theguardian.com/uk-news/2023/jan/20/nhs-ambulance-workers-announce-fresh-strike-dates-as-pay-row-escalates> (дата звернення: 27.09.2024).

31. PhD students told to consider selling Avon products to make ends meet. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.theguardian.com/science/2022/jul/20/phd-students-told-to-consider-selling-avon-products-to-make-ends-meet> (дата звернення: 28.09.2024).

32. Sicily's prize pigs: can niche farms hold out against mega pork? [Электронный ресурс]. URL: <https://www.theguardian.com/environment/2021/may/24/sicilys-prize-pigs-can-niche-farms-hold-out-against-mega-pork> (дата звернення: 29.09.2024).

33. The changes at CNN look politically motivated. That should concern us all. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2022/aug/24/the-changes-at-cnn-look-politically-motivated-that-should-concern-us-all> (дата звернення: 30.09.2024).

34. Thor the walrus heads back to sea after overnight stay in Blyth. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.theguardian.com/uk-news/2023/jan/03/thor-walrus-back-sea-overnight-blyth> (дата звернення: 01.10.2024).

35. Ukraine invasion may lead to worldwide food crisis, warns UN. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.theguardian.com/world/2022/mar/14/ukraine-invasion-worldwide-food-crisis-warns-un> (дата звернення: 02.10.2024).

36. X.com. [Электронный ресурс]. URL: <https://x.com/> (дата звернення: 03.10.2024).

37. Case Reports in Gastrointestinal Medicine. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.hindawi.com/journals/crivam/> (дата звернення: 04.10.2024).

38. Case Reports in Neurological Medicine. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.hindawi.com/journals/crinm/contents/> (дата звернення: 05.10.2024).

39. Case Reports in Pulmonology. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.hindawi.com/journals/crigm/> (дата звернения: 06.10.2024).

40. Case Reports in Vascular Medicine. [Электронный ресурс]. URL: <https://www.hindawi.com/journals/cripu/> (дата звернения: 07.10.2024).